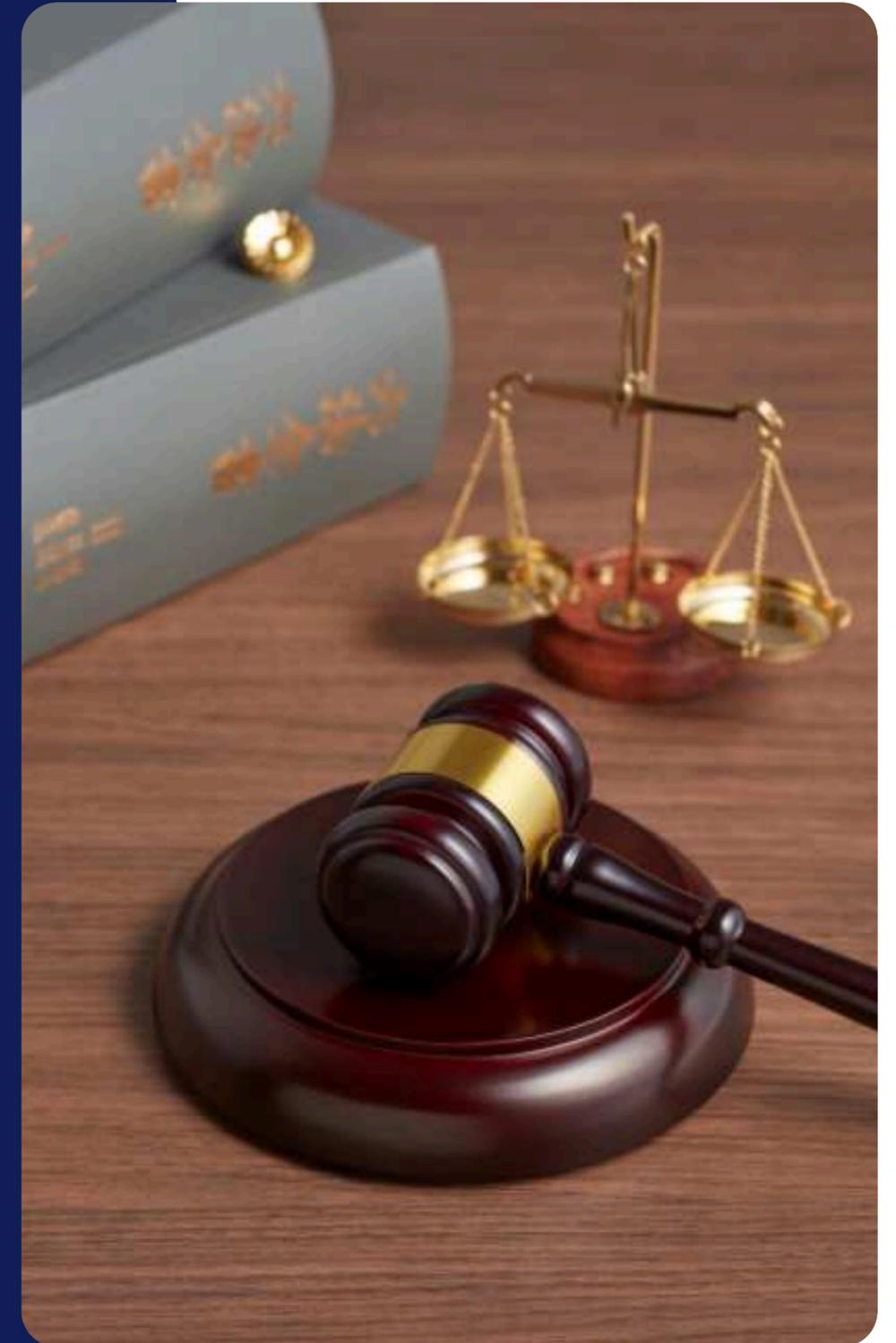

Логічна структура правового акту

як критерій його ефективності

Презентацію підготувала

Петкова Софія | 081-223

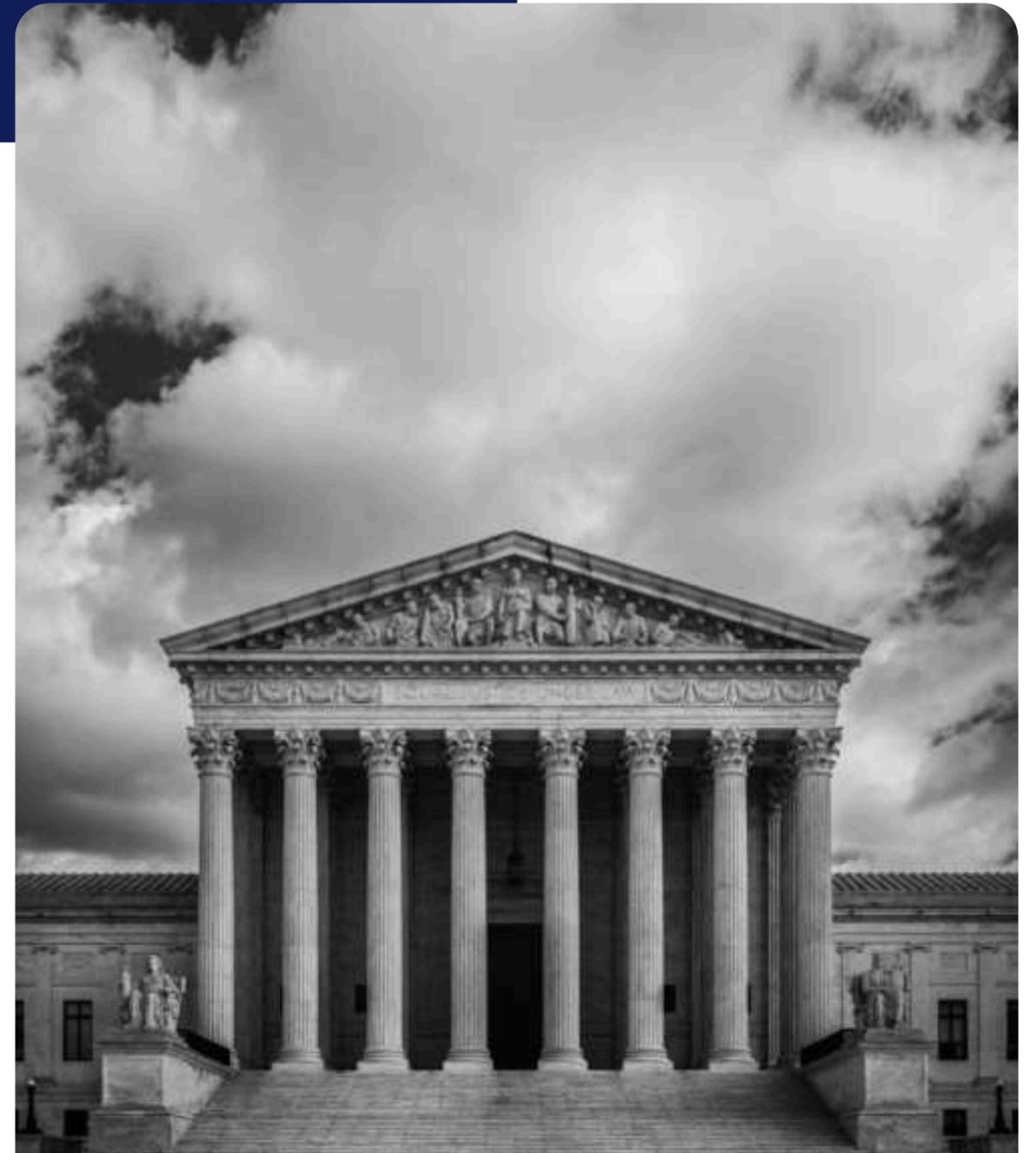
ВСТУП

Прагнення швидко створювати закони часто шкодить їхній якості, адже навіть ідеальний за змістом припис не працюватиме в дефектній формі. Нехтування логікою тексту призводить до юридичних колізій і наділяє чиновників надмірними повноваженнями, що породжує корупційні ризики та порушує правову визначеність. Тому мета цієї роботи - проаналізувати логічну структуру нормативно-правового акту як фундаментальний і обов'язковий критерій його ефективності.

ЗМІСТ

01. Вступ
02. Поняття логічної структури правового акту
03. Елементи логічної побудови НПА
04. Типові логічні вади, що знижують ефективність
05. Висновки
06. Список використаних джерел

1. ПОНЯТТЯ ЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОВОГО АКТУ

Для розуміння ефективності законодавства необхідно розмежовувати дві його структури:

ТЕХНІКО-ЮРИДИЧНА (ФОРМАЛЬНА):

зовнішнє впорядкування тексту (розділи, статті) для зручної навігації, вимоги до якої закріплені у ст. 54 Закону України № 3354-IX. Її вади (наприклад, помилки в нумерації) лише ускладнюють користування актом.

ЛОГІЧНА (ЗМІСТОВНА):

внутрішня архітектоніка та система змістовних зв'язків між правовими приписами. Вона забезпечує узгодженість гіпотез та диспозицій, відсутність суперечностей та ієрархію норм (від загальних до спеціальних). Дефекти логіки унеможливають правильне тлумачення та застосування закону.

Відповідно до ст. 18 Закону № 3354-IX, логічна структура вимагає розміщувати нормативний матеріал у послідовності, що відображає реальні етапи реалізації правовідносин.

Дотримання правил логічної побудови є прямою вимогою принципу правової визначеності (ст. 3 Закону) та конституційного принципу верховенства права. Норми мають бути точними і зрозумілими, щоб громадяни могли обґрунтовано передбачити наслідки своєї поведінки.

2. ЕЛЕМЕНТИ ЛОГІЧНОЇ ПОБУДОВИ НПА

Ефективність нормативно-правового акту тримається на трьох ключових рівнях логічної архітектури:

СТРУКТУРА ПРАВОВОЇ НОРМИ (ГІПОТЕЗА – ДИСПОЗИЦІЯ – САНКЦІЯ)

Основою логіки закону є класична тричленна формула. Випадіння хоча б одного елемента руйнує весь регулятивний потенціал акту. Особливо критичною є відсутність санкції у заборонних нормах. Це перетворює їх на недосконалий закон, який має лише декларативний характер, оскільки не дає інструментів державного примусу для впливу на порушника.

Згідно зі ст. 3 Закону № 3354-ІХ, принцип комплексності вимагає створення замкненого циклу регулювання. Кожному обов'язку має гарантовано відповідати відповідальність за його невиконання.

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ЄДНІСТЬ

Цей елемент базується на формально-логічному законі тотожності. Відповідно до ст. 34 Закону № 3354-IX, термінологія НПА має бути єдиною та чіткою. Категорично забороняється вживати різні терміни для позначення одного поняття або одні й ті самі терміни у різних значеннях. Недотримання цього призводить до логіко-семантичних помилок. Правозастосувач отримує можливість довільно тлумачити закон, що генерує корупційні ризики та руйнує правову визначеність. Щоб цього уникнути, законодавець має закріплювати дефініції (якщо вони мають специфічне значення) у спеціальній статті на початку акту.

СИСТЕМНІСТЬ ТА ІЄРАРХІЧНА УЗГОДЖЕНІСТЬ

Новий акт має вбудовуватися в існуючу систему законодавства без створення суперечностей. Розробник повинен дотримуватися вертикальної узгодженості (норми не можуть суперечити Конституції) та горизонтальної (норми мають кореспондувати положенням галузевих кодексів). Зокрема, зміни до кодексів можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цих кодексів. Ігнорування ієрархічної логіки створює конкуренцію норм. У такому разі виправляти помилки проєктування і вирішувати колізії доводиться судам.

3. ТИПОВІ ЛОГІЧНІ ВАДИ, ЩО ЗНИЖУЮТЬ ЕФЕКТИВНІСТЬ

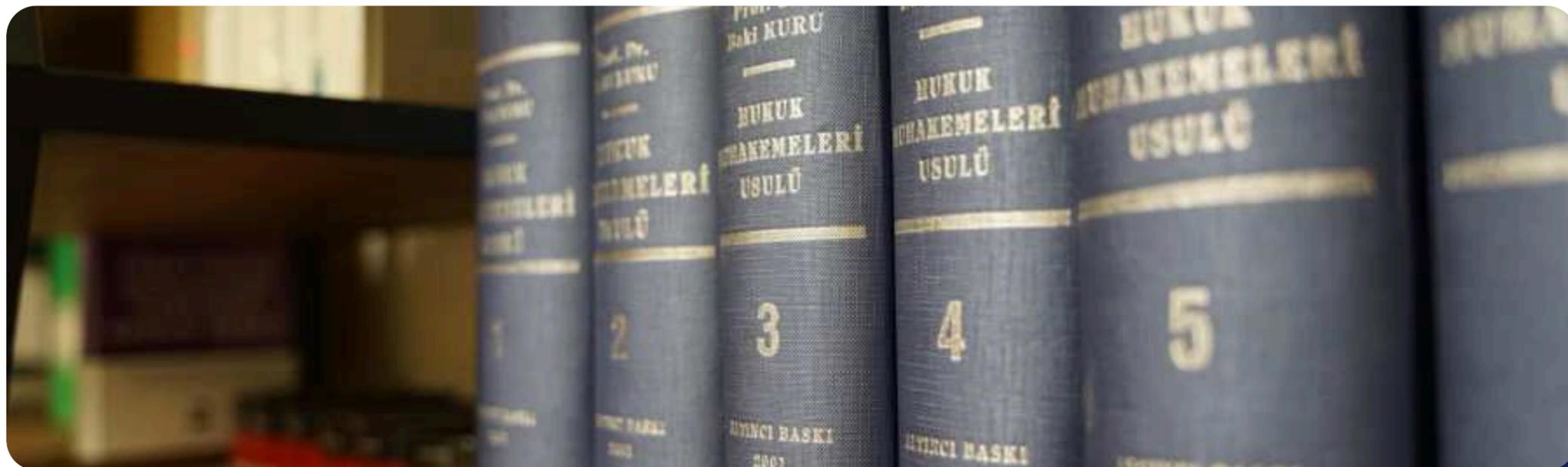
Найбільш руйнівною вадю внутрішньої архітектури є логічні суперечності або ж колізії. У законодавчій практиці це ситуації, коли в одному акті різні норми дозволяють і одночасно забороняють певну дію. Згідно із Законом України «Про правотворчу діяльність» № 3354-IX такі дефекти мають усуватися на етапі експертизи, адже на практиці вони блокують регулювання та створюють корупційні лазівки для правозастосувачів.

Іншою проблемою є використання зайвих слів і дублювання змісту, що загромождає текст. Оскільки кожне слово в законі має унікальне смислове навантаження, суд може помилково надати тавтології окремого значення і викривити волю законодавця.

Критичним порушенням є також недотримання послідовності викладу матеріалу від загального до конкретного. Розміщення процесуальних норм перед матеріальними руйнує сприйняття права. Матеріальна норма є первинною, а процесуальна завжди похідною. Опис процедури раніше за саме право створює парадокс форми без змісту, що прямо суперечить статті 18 Закону № 3354-IX.

4. НОВОВВЕДЕННЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ

Прийняття Закону України «Про правотворчу діяльність» № 3354-IX вперше на законодавчому рівні уніфікувало вимоги до логічної побудови нормативно-правових актів. Документ імперативно закріпив критерії чіткості тексту, предметно-логічний принцип його структурування та сувору ієрархію актів для запобігання колізіям. Крім того, впроваджено принцип обґрунтованості правових рішень об'єктивними фактами. Головним інструментом і дієвим фільтром проти дефектних норм стала посилена обов'язкова правова експертиза: експерти зобов'язані виявляти логічні суперечності й тавтології, а без їхнього висновку подальший розгляд проєкту закону неможливий.

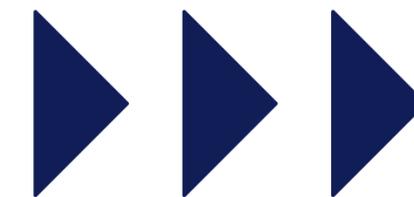
ВИСНОВКИ

Логічна досконалість нормативно-правового акту є не питанням естетики чи суто технічного оформлення, а фундаментальною передумовою його дієвості. Проведений аналіз засвідчує пряму кореляцію між якістю внутрішньої архітектури закону та станом правопорядку в державі: ігнорування законів логіки при конструюванні правових норм неминуче призводить до деформації правозастосування, виникнення колізій та порушення конституційного принципу правової визначеності. Ефективність цих новел залежить від дотримання процедур правової експертизи, де логіка права має слугувати головним інструментом захисту прав і свобод людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
2. Юркевич О. М. Логіка в праві: особливості юридичного мислення / О. М. Юркевич // Проблеми законності. – 2019. – Вип. 145. – С. 214–223. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6643/4/Yurkevych_109-116.pdf
3. Проблеми нормотворення, реалізації та тлумачення норм права у світлі загальновизнаного принципу верховенства права : тези доп. та повідомл. учасн. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 3–4 жовт. 2019 р.) / за заг. ред. І. Д. Шутака. – Харків : Право, 2019. – 330 с. URL: file:///Users/ipeople/Downloads/Deiaki%20aktualni%20problemy_Zahumenna_2019.pdf
4. Систематизація законодавства України як важлива складова правотворчої діяльності в умовах євроінтеграції: збірник наукових праць / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Н.В. Міловської. Київ : Алерта, 2024. 248 с. URL: <https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/Systematyzatsiya-zakonodavstva.pdf>

**ДЯКУЮ ЗА
ПРИДІЛЕНИЙ
ЧАС!**

Петкова Софія | 081-223